

**КРИТЕРІЇ ВИЯВЛЕННЯ РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ КУЛЬТУРИ
ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ****старший викладач, Трегуб С. Є.**

Запорізький державний медичний університет, Україна, Запоріжжя

У статті проаналізовано критерії виявлення рівнів сформованості культури фахового мовлення фармацевтів, здійснено аналіз методичного забезпечення навчання іноземної мови та іноземної мови за професійним спрямуванням в медичних вищих навчальних закладах України. Для з'ясування рівнів сформованості у студентів культури фахового мовлення було використано ряд методів, з-поміж них: обсерваційні – безпосереднє та пряме спостереження, самооцінка, оцінка; діагностичні - анкетування, бесіда, опитування, тестування.

Ключові слова: формування, (КФМ) культура фахового мовлення фармацевтів, критерії, рівні сформованості, методи.

Трегуб С. Е. Критерии выявления уровней сформированности культуры профессионального говорения будущих фармацевтов / Запорожский государственный медицинский университет, Украина, Запорожье

В статье сделан анализ критериев определения уровней сформированности культуры профессионального говорения будущих фармацевтов, а также осуществлен анализ методического обеспечения обучения как иностранному языку, так и иностранному языку профессионального направления в медицинских высших учебных заведениях Украины. Для определения уровней сформированности у студентов культуры профессионального говорения был использован ряд методов, среди них: обсервационные – непосредственное и прямое наблюдение, самооценка, оценка; диагностические - анкетирование, беседа, опрос, тестирование.

Ключевые слова: формирование, (КПГ) культура профессионального говорения фармацевтов, критерии, уровни сформированности, методы.

Tregub S. Ye. Criteria to determine the levels of future pharmacists' professional culture speaking formation / Zaporizhzhya State Medical University,

Ukraine, Zapopizhzhya

The article deals with the analysis of criteria to determine the levels of future pharmacists' professional culture speaking formation. It is also performed the analysis of the methodical supplying as foreign language as foreign language for professional purpose training in higher medical establishments in Ukraine. A number of different methods such as observative for direct and indirect observation, self-appraisal, mark; diagnostic methods- questioning, conversation, testing were used to determine the levels of future pharmacists' professional culture speaking formation.

Key words: formation, (CPS) pharmacists' culture of professional speaking, criteria, levels of formation, methods.

Вступ

На сучасному етапі розвитку системи національної освіти, та з метою підвищення рівня охорони здоров'я населення України загострюється потреба суспільства в фармацевтах – професіоналах, які є конкурентно-спроможні на ринку праці та здатні якісно виконувати свої професійні обов'язки. Однією з умов формування професіоналу такого типу є засвоєння та використання культури фахового мовлення. Вирішення зазначеної проблеми закономірно вимагає проведення дослідження критеріїв виявлення рівнів сформованості культури фахового мовлення фармацевтів у вищих фармацевтичного профілю.

Визначення актуальності питання формування культури професійного мовлення майбутніх фармацевтів спонукає вчених і педагогів-практиків до вивчення зазначеної проблеми.

До проблеми формування культури мовлення зверталися мовознавці, лінгводидакти, психологи та психолінгвісти Б. Ананьєв, Б. Головін, М. Івченко, та ін. [2; 4; 5]. Удосконаленню культури професійного мовлення студентів вищих навчальних закладів освіти присвячено дисертаційні дослідження Г. Берегової, В. Михайлюк та ін. [2; 6].

Проблемам мовленнєвої комунікативної підготовки майбутніх фармацевтів присвячені праці вчених про специфічні особливості лікарської професії, етики та деонтології (Є. Вагнер, Ю. Віленський, О. Грандо, О. Громов, Б. Карвасарський, Б. Ліхтенштейн, П. Назар, О. Орлов, та ін.).

За нашою концепцією, культура фахового мовлення майбутніх фармацевтів є необхідною умовою успішної діяльності у сфері фармацевтичного обслуговування різних верств населення. Виявлення культури фахового мовлення засвідчує про можливості провізорів встановлювати необхідні зв'язки з клієнтами, які потребують фармацевтичної допомоги, співпрацювати творчо з колегами, лікарями.

Таким чином *метою статті* є визначення критеріїв сформованості рівнів культури фахового мовлення фармацевтів.

Культура фахового мовлення провізорів вимагає особливої уваги у процесі професійної підготовки майбутніх фармацевтів, урахування особливостей її формування під час навчальної, позанавчальної та інших видів діяльності.

Формування культури фахового мовлення майбутніх фармацевтів у вищому медичному навчальному закладі розпочинається з дисциплін «Іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Українська ділова мова», «Філософія», «Перша долікарська допомога», «Ознайомча медпрактика», що мобілізує майбутніх професіоналів на підвищення рівня загальної культури та культури фахового мовлення, зокрема.

Концепція навчання мовних дисциплін у вищому медичному закладі України зорієнтована на вільне володіння іноземною мовою, на активний розвиток й удосконалення навичок, умінь студентів у всіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання; читання, в першу чергу реферативне і пошукове; зв'язне усне та писемне мовлення, письмо). Також спрямоване на формування особистості творчої, інтелектуально активної, здатної самотійно, логічно і аргументовано мислити, будувати комунікативно досконалі, граматично нормативні і переконливі тексти не лише рідною, а й іноземною мовою відповідно до моделей типових ситуацій професійного спілкування.

Багаторічний досвід викладання у вищому навчальному закладі медичного профілю свідчить, що в Україні існує замало навчальних підручників з іноземної мови для підготовки фармацевтів (Аврахова Л. Я., Івіна Т. Н., Міфтахова Н. Х., Кролік Н. І.), але навіть вони мають загальне

спрямування і безпосередньо не призначені для формування культури фахового мовлення майбутнього фармацевта.

Аналіз методичного забезпечення навчання англійської мови в медичних вищих навчальних закладах України (підручники, практичні посібники, методична література) дає нам підстави для розробки системи мовної підготовки студентів, зорієнтованої на підвищення рівня культури фахового мовлення (спецкурс «Культура фахового мовлення»). На доцільність такої роботи вказують і результати анкетувань та контрольних робіт, проведених серед студентів.

На жаль, у педагогічній літературі ще залишається без відповідного аналізу питання, пов'язане з оцінкою існуючого стану культури фахового мовлення майбутніх фармацевтів. Усвідомлення необхідності отримання належної відповіді на це питання передбачило вирішення наступного завдання, а саме — визначення показників та рівнів сформованості культури фахового мовлення у майбутніх фармацевтів.

Для визначення показників сформованості культури фахового мовлення майбутніх фармацевтів нами було визначено наступні критерії:

- правильність (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення);
- адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення); [7, с.312]
- володіння фаховою термінологією та вміння застосовувати її в різноманітних комунікативних процесах;
- вміння сприймати, відтворювати та створювати фахові тексти (реферування, тезування та анотування текстів за фахом);
- вміння користуватись різноманітними словниками (тлумачними, іншомовними, термінологічними та інш.);
- естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним);
- поліфункціональність (використання монологічної, діалогічної, та полілогічної активності);
- мовленнєвий етикет (етико-психологічна основа спілкування); [8, с.2]

- мотивація (мотив до мовленнєвої діяльності);
- схильність до емпатії.

В процесі роботи нами було виділено чотири рівні сформованості культури фахового мовлення фармацевтів (низький, середній, достатній, високий).[1, с. 12].

Студенти з **низьким рівнем** володіння культурою фахового мовлення:

- на низькому рівні засвоїли мовленнєву нормативність, у них не сформовані необхідні для здійснення майбутньої професійної діяльності мовленнєві уміння й відсутні стійкі навички монологічного та діалогічного мовлення, відсутні експресивно-стилістичних засоби мови та мовленнєвого етикету; оволоділи теоретичним матеріалом частково, їх знанням не вистачає системності; не вміють користуватись різноманітними словниками та довідниками, мають слабу базу фахової термінології і не здатні її використовувати у комунікативному процесі, не вміють реферувати та анотувати фахові тексти, не володіють ні монологом, ні діалогом, ні полілогом, вирізняються, майже, відсутністю мотивації, мовленнєвого етикету, та відсутністю емпатії.

Студенти з **середнім рівнем** володіння культурою фахового мовлення:

- частково засвоїли мовленнєву нормативність, у них слабо сформовані необхідні для здійснення майбутньої професійної діяльності мовленнєві уміння і, майже, відсутні навички монологічного та діалогічного мовлення, відсутні експресивно-стилістичних засоби мови та мовленнєвого етикету; оволоділи теоретичним матеріалом недостатньо, їх знанням не вистачає системності; вміють користуватись словниками та довідниками, але в недостатньому обсязі, слабо володіють фаховою термінологією і не здатні її використовувати у комунікативному процесі, реферування та анотування фахових текстів викликає труднощі, частково володіють навичками монологічної та діалогічної діяльності, вирізняються частковою мотивацією, не достатньо володіють мовленнєвим етикетом, та мають теоретичне уявлення про емпатію.

Студенти з **достатнім рівнем** володіння культурою фахового мовлення:

- на достатньому рівні володіють нормативністю, адекватністю, точністю

висловлювань, ясністю і зрозумілістю мовлення; володіють фаховою термінологією, вміють застосовувати фахову термінологію в різноманітних комунікативних процесах, належно сприймають, відтворюють та створюють фахові тексти, якісно реферують та анують тексти за фахом; вміють користуватись різноманітними словниками, володіють естетичністю мови, мають достатню мотивацію, володіють поліфункціональністю, культурою конструктивного діалогу та полілогу, емпатія та мовленнєвий етикет розвинуті на достатньому рівні.

Студенти з **високим рівнем** володіння культурою фахового мовлення:

- володіють на високому рівні усім набором запропонованих критеріїв (нормативністю, адекватністю, точністю висловлювань, ясністю і зрозумілістю мовлення; володіють фаховою термінологією, вміють застосовувати фахову термінологію в різноманітних комунікативних процесах, належно сприймають, відтворюють та створюють фахові тексти, вміють користуватись різноманітними словниками, володіють естетичністю, мають високу мотивацію, володіють поліфункціональністю, мовленнєвим етикетом, культурою конструктивного діалогу та полілогу, мають емпатійні навички.

Для того, щоб установити, наскільки реалізуються вимоги щодо формування культури фахового мовлення у масовій практиці навчання студентів нам необхідно було докладно проаналізувати стан роботи над культурою мовлення студентів фармацевтичного факультету. Таку роботу було здійснено на базі Запорізького державного медичного університету.

Інструментом для встановлення реального стану культури мовлення студентів став діагностичний контрольний зріз, що засвідчив рівень володіння культурою фахового мовлення до початку експерименту. Метою зрізу було виявлення реальних рівнів сформованості культури мовлення студентів фармацевтичного факультету.

Передбачалося, що діагностичний контрольний зріз дасть фактичний матеріал, що засвідчить рівень комунікативної підготовки студентів фармацевтичного факультету.

Низький та середній рівні культури фахового мовлення фармацевтів, за

даними первинного зрізу, склав у середньому 78%, а в окремих групах до 89%. Відсоток студентів з високим та достатнім рівнями сформованості культури фахового мовлення фармацевтів був не значним, що обумовило необхідність розробки та впровадження в навчальний процес спецкурсу «Культура фахового мовлення фармацевтів».

Висновки

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили, що формування загальної культури та культури фахового мовлення – невід’ємна складова професійної підготовки майбутніх фармацевтів, яка потребує удосконалення під час навчання у виші. У зв’язку з тим, що домінують середній й низький рівні сформованості вищезазначених якостей, виникає необхідність створення спецкурсу «Культура фахового мовлення» для студентів вишу фармацевтичного профілю, який буде спрямований на покращення культури фахового мовлення як усного, так і писемного у майбутніх провізорів.

Література:

1. Алексеева Т. В. Теоретико-методичні умови формування професійного усного мовлення іноземною мовою студентів вищих педагогічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти / Т. В. Алексеева; Київ, 2003. – 20 с.
2. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев // Избранные психологические труды: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1980. – Т. 2. – 315 с.
3. Берегова Г. Д. Формування культури мовлення студентів-аграрників в умовах нижньонадніпрянських говірок: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – теорія та методика навчання та виховання / Г. Д. Берегова; Херсон, 2003. – 20 с.
4. Головин Б. Н. Основы культуры речи: учебник для вузов / Б.Н. Головин. - М.: Высшая школа, 1980. – 320с.
5. Культура української мови: [текст] / М. П. Івченко. – К.: Рад. школа, 1963. – 49 с.
6. Михайлюк В. О. Формування культури ділового мовлення у студентів

аграрного вузу: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – теорія та методика навчання та виховання / В. О. Михайлюк. – К., 1999. – 246 с.

7. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Г. Дмитренко та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – К.: СПД Богданова А. М., 2008.- 462 с.

8. Юкало В. Я. Культура мови: Навч. посібник для студентів вищих медичних закладів освіти / За ред. Л. В. Струганець. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. - 77с.

References:

1. Aleksyeyeva T. V. Teoretyko-metodychni umovy formuvannya profesiynoho usnoho movlennya inozemnoyu movoyu studentiv vyshchych pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. – teoriya i metodyka profesiynoyi osvity / T. V. Aleksyeyeva; Kyiv, 2003. – 20 s.

2. Anan'ev B. H. Chelovek kak predmet poznaniya / B. H. Anan'ev // Yzbrannye psikhologicheskyye trudy: V 2-kh t. – M.: Pedagogika, 1980. – T. 2. – 315 s.

3. Berehova H. D. Formuvannya kul'tury movlennya studentiv-aharnykyv v umovakh nyzhn'onaddnipryans'kykh hovirok: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02. – teoriya ta metodyka navchannya ta vykhovannya / H. D. Berehova; Kherson, 2003. – 20 s.

4. Holovyn B. N. Osnovy kul'tury rechy: uchebnyk dlya vuzov / B. N. Holovyn. - M.: Vysshaya shkola, 1980. – 320s.

5. Kul'tura ukrayins'koyi movy: [tekst] / M. P. Ivchenko. – K.: Rad. shkola, 1963. – 49 s.

6. Mykhaylyuk V. O. Formuvannya kul'tury dilovoho movlennya u studentiv aharnoho vuzu: Dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02. – teoriya ta metodyka navchannya ta vykhovannya / V. O. Mykhaylyuk. – K., 1999. – 246 s.

7. Pedahohichna maysternist': Khrestomatiya: Navch. posib. / Uporyad.: I. A. Zyazyun, N. H. Bazylevych, T. H. Dmytrenko ta in.; Za red. I.A.Zyazyuna. – K.: SPD Bohdanova A. M., 2008.- 462 s.

8. Yukalo V. Ya. Kul'tura movy: Navch. posibnyk dlya studentiv vyshchych medychnykh zakladiv osvity / Za red. L. V. Struhanets'. – Ternopil': Ukrmedknyha,

1999. - 77s.